

EWA DOMAGAŁA-ZYŚK, DOROTA BIS, ALINA RYNIO (red.), *Social and Educational Support in Lifelong Human Development*, Lublin: Wydawnictwo KUL 2012, ss. 202.

Książka *Social and Educational Support in Life-long Human Development*, wydana przez Wydawnictwo KUL w 2012 r., dotyczy społecznego i edukacyjnego wsparcia w trakcie całościowego rozwoju człowieka. Jest ona zrealizowana jako monografia zbiorowa w języku angielskim. Jej redaktorami są długoletnie pracownice naukowe Instytutu Pedagogiki KUL – Ewa Domagała Zyśk, Dorota Bis i Alina Rynio.

Wszystkie przedstawione w publikacji artykuły mają charakter pedagogiczny i nawiązują do wspólnego zagadnienia, jakim jest wsparcie społeczne i edukacyjne. Wokół niego ogniskuje się całość merytoryczna monografii. Jednak nie jest ona zbiorem monotematycznych artykułów, które różniłyby się jedynie omawianym aspektem wsparcia, lecz każdy artykuł dotyczy tegoż wsparcia w odniesieniu do osób w innym wieku, środowisku, o innym problemie zdrowotnym, a tym samym o zróżnicowanych potrzebach co do form udzielanego im wsparcia. Tym samym każdy rozdział jest całością, które – razem złożone – ukazują mozaikę problemów dotyczących wsparcia społecznego i edukacyjnego w odniesieniu do różnych grup społecznych, wcale tych zagadnień nie wyczerpując. Przeciwnie, można przypuszczać, że jest to pierwsza publikacja inspirująca wydanie serii monografii związanych z podjętą problematyką.

Od strony formalnej książka składa się z dziesięciu artykułów autorstwa ośmiu pracowników KUL oraz pięciu osób z zagranicy, trzech osób z Finlandii oraz jednej osoby z Hiszpanii i jednej z Niemiec. Podzielona jest na dwie części, z których pierwsza obejmuje pięć artykułów dotyczących wsparcia udzielanego w środowisku rodziny i szkoły, natomiast druga część, również zawierająca pięć artykułów, omawia wsparcie społeczne w odniesieniu do różnych rodzajów niepełnosprawności.

Pierwszą część monografii, zatytułowaną „Wsparcie społeczne i edukacyjne w szkole i w rodzinie”, zapoczątkowuje artykuł dwóch autorów z Finlandii: Heli Paaso i Minna Veistilä, którzy w swoim artykule podjęli problematykę związku, jaki zachodzi między przywiązaniem w relacji rodzice–dzieci, cechami osobistymi rodziców, doświadczanym stresem, formami sprawowanej opieki i różnymi postawami rodzicielskimi a dobrostanem dzieci i młodzieży. Autorzy dochodzą do wniosku, iż zapewnienie dobrostanu oraz szczęśliwego dzieciństwa i młodości wymaga zapewnienia standardu życia i bezpieczeństwa, warunków do nauki, udziału w społecznych aktywnościach, wsparcia i opieki ze strony dorosłych.

Następny artykuł, którego autorem jest Dorota Bis, omawia wpływ mediów na styl życia dzieci i młodzieży, ze szczególnym uwzględnieniem kompetencji komunikacyjnych, a także roli rodziców i wychowawców w zabezpieczeniu osób młodych przed niszczącym oddziaływaniem mediów na kształtowanie ich osobowości i stylu życia oraz zaspokajania potrzeb. Kolejny artykuł, autorstwa Danuty Opozdy, podejmuje zagadnienie współpracy rodziny i szkoły jako czynnika wpływającego na rozwój dzieci i młodzieży. Współpraca ta jest procesem dynamicznym, zależnym od różnych czynników osobistych i środowiskowych, ale bardzo istotnym w wychowaniu dziecka, może je bowiem wspierać lub utrudniać.

Dwa ostatnie artykuły w pierwszej części publikacji są przygotowane przez osoby z zagranicznych środowisk naukowych. Harri Makkinen rozważa w swym artykule zagadnienie dotyczące istoty międzykulturowej świadomości oraz komunikacji, uwypuklając istotne znaczenie, jakie ma w globalnym świecie powszechnej migracji taka postawa, która zmierza do zrozumienia drugiego człowieka, efektywnego porozumienia się z nim (werbalnego i pozawerbalnego), jego akceptacji oraz zgodnego współżycia z nim. Natomiast w artykule, którego autorem jest Blanca Escudero Panda został scharakteryzowany Erasmus jako program międzynarodowej wymiany studentów, nauczycieli akademickich oraz pracowników firm, której celem jest zdobycie unikalnych kompetencji zawodowych i osobistych. Omówione zostały zarówno zalety, jak i wady tego programu, sposoby przezwyciężenia jego negatywnych stron. Podkreślono jego zaletę, jaką jest nie tylko promocja międzykulturowej wymiany, lecz także uczenie współpracy między różnymi kulturami.

Druga część książki jest bardziej jednolita tematycznie, gdyż skupia się na różnych formach wsparcia, adresowanych do osób o różnym stopniu niepełnosprawności. Otwiera ją artykuł Aliny Rynio na temat sensu cierpienia, zwłaszcza gdy dotyczy ono dzieci. Odnalezienie tego sensu przez rodziców jest trudnym i nieraz długim procesem. Analizy prowadzone są na podstawie Listu apostołskiego *Salvifici doloris* Jana Pawła II oraz publikowanych przez J. Małski i I. Rutkowską materiałów z symposium. W drugim artykule tej części B. Sidor-Piekarska zajęła się zagadnieniem wczesnej diagnozy i terapii, opisując zarówno historyczne ramy rozwoju organizacji tego rodzaju wsparcia w Polsce, pedagogiczne uzasadnienie konieczności jego podjęcia (m.in. potrzeby rodziców w tym względzie), założenia i formy wczesnej interwencji jako rodzaju wsparcia, jak i podkreślając konieczność systemowych rozwiązań w zakresie wczesnego wspomagania rozwoju dziecka.

Dwa następne artykuły podejmują problematykę osób z zaburzeniami słuchu. Pierwszy – autorstwa trzech osób: Kazimierzy Krakowiak, Ewy Domagały-Zyśk oraz Anny Podlewskiej – dotyczy metody fonogestów (*Cued Speech*) jako ważnego narzędzia porozumiewania się osób niedosłyszących lub niesłyszących ze słyszącymi. Dzięki tej metodzie zwiększa się poziom wzajemnej komunikacji w rodzinie, rozwoju osobistego osób z uszkodzeniem słuchu, staje się możliwe opanowanie przez nich języka obcego. Problematykę tę kontynuuje w swoim artykule E. Domagała-Zyśk, która podjęła się trudnego problemu, jakim jest sprecyzowanie kwestii terminologicznych z zakresu surdopedagogiki, wyjaśnienie, na czym polega istota integracji oraz inkluzji w odniesieniu do osób z uszkodzeniami słuchu, jakie są formy wsparcia uczniów w warunkach klasy inkluzyjnej, z uwzględnieniem roli nauczyciela, uczniów i samego ucznia z zaburzeniem słuchu, jeśli realizuje się zadanie nauczania go języka obcego.

Ostatni artykuł, którego autorem jest Thomas Hulshoff, podejmuje nowatorskie zagadnienie dotyczące różnych rodzajów wsparcia wobec osób z niepełnosprawnością intelektualną w okresie ich starości. Po uzasadnieniu wagi problemu i nakreśleniu kontekstu demograficznego autor omawia trzy główne problemy starzenia się tych osób: choroba Alzheimera, depresja i cukrzyca, uzasadnia niewłaściwość, jaką jest umieszczanie osób z niepełnosprawnością intelektualną w podeszłym wieku w instytucjach dla osób starych i charakteryzuje istotę interdyscyplinarnej opieki i pomocy, która zapewnia im życie w godności.

Merytorycznie publikacja jest bardzo aktualna, bowiem wsparcie społeczne jest zagadnieniem szeroko podejmowanym w literaturze przedmiotu, a ponadto ważnym dla praktyki społecznej i edukacyjnej. Recenzowana monografia jest niewątpliwie warta nie tylko jednorazowego przeczytania, a kilka rozdziałów prezentuje nowatorskie pod względem postawionych problemów i podanych rozwiązań ujęcie problemu wsparcia społecznego (np. H. Paaso i M. Veistilä, D. Opozda, E. Domagała-Zysk, T. Hulshoff). W niektórych rozdziałach należałoby jednak bardziej zaakcentować, iż omawiane kwestie odnoszą się do problematyki wsparcia społecznego i edukacyjnego i wskazać, na czym polega ten związek.

Recenzowana publikacja jest zapewne intencjonalnie adresowana przez Autorów do pedagogów, ale sądzę, iż może zainteresować również szerokie grono nauczycieli i wychowawców, psychologów, pracowników socjalnych, asystentów rodziny, familiologów, lekarzy zatrudnionych w placówkach zajmującymi się osobami niepełnosprawnymi, katechetów. Z przekonaniem rekomenduję zbiorową monografię naukową pt. *Social and Educational Support in Life-Long Human*

Development, wydaną pod redakcją Ewy Domagała-Zyśk, Doroty Bis i Aliny Rynio, osobom zajmującym się profesjonalnie nie tylko wsparciem społecznym, ale również szerzej – pracą z ludźmi i dla ludzi w obszarze oddziaływań psychopedagogicznych.

Dorota Kornas-Biela

Kierownik Katedry Psychopedagogiki, Instytut Pedagogiki KUL

KRYSTYNA CHAŁAS, *Moc wychowawcza przypadkowych zdarzeń w świetle introcepcji wartości*, Kielce–Lublin: Wydawnictwo „Jedność” 2011, ss. 183.

Prof. dr hab. Krystyna Chałas jest kierownikiem Katedry Dydaktyki i Edukacji Szkolnej w Instytucie Pedagogiki Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego Jana Pawła II. Wieloletnia praca naukowa Pani Profesor, zorientowana wokół pedagogiki aksjologicznej, pedagogiki szkolnej, dydaktyki, dydaktyki szkoły wyższej, jej niekwestionowany dorobek naukowy oraz sam tytuł publikacji – *Moc wychowawcza przypadkowych zdarzeń w świetle introcepcji wartości* wskazują na wartość merytoryczną opracowania, a także na rzadko podejmowaną w aspekcie wychowania problematykę.

Celem publikacji jest analiza znaczących przypadkowych sytuacji życiowych w świetle introcepcji wartości oraz ukazanie ich mocy wychowawczej. W kontekście przedstawionego celu opracowania Autorka formułuje główny problem badawczy, który zawiera się w pytaniu: „W czym wyróżnia się moc wychowawcza przypadkowych sytuacji (zdarzeń) w świetle introcepcji wartości?” Rozwiązanie tego problemu zawarte zostało w czterech rozdziałach książki. Dokonana przez Autorkę analiza teoretycznych przesłanek, jak również przedstawienie wyników badań jakościowych, przeprowadzonych wśród studentów pedagogiki studiujących w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim Jana Pawła II oraz w Szkole Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie, inspirowane do namysłu i podjęcia dyskursu nad wychowaniem ku wartościom w kontekście przypadkowych zdarzeń losowych, często pomijanych w pedagogicznych rozważaniach.

W rozdziale I, zatytułowanym „Wartości w sytuacji wychowawczej”, K. Chałas podejmuje zagadnienia dotyczące wartości, ich teorii i struktur oraz sytuacji wychowawczej. Ukazuje w nim wielość ujęć i definicji wartości (filozoficzne,